

Kudělka, Zdeněk

Neznámá plzeňská práce Adolfa Loose

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná. 1988-1989, vol. 37-38, iss. F32-33, pp. 95-96

ISBN 80-210-0188-7

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110842>

Access Date: 10. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

NEZNAMÁ PLZEŇSKÁ PRÁCE ADOLFA LOOSE

K interiéru, které Loos navrhl v Plzni během posledních let života, je možno připojit další. Jde o úplně zařízený byt Karla Weinerja a jeho manželky Růženy v 3. patře jejich domu č. 22 na náměstí Republiky, navrženého jako nájemný a obchodní dům podle plánu pražského architekta (Vincence?) Beera z r. 1929 a provedeného mezi lednem 1930 a říjnem 1931 plzeňským architektem a stavitelem Karlem Mastným.¹ Byt sestává ze tří větších místností obrácených sedmi okny do náměstí a ležících na společné příčné ose a z přilehlých ostatních užitkových prostor včetně dětského pokoje a někdejší místnosti pro služebnou. Jádrem bytu tvoří jídelna nad půdorysem obdélníka a obytná, v půdorysu rovněž obdélná místnost, která je s ní spojena — a zároveň od ní i náznakově odloučena — velkým otvorem bez dveří. Vestavěné i mobilní zařízení obou místností je osově uspořádáno. Čelné místo v prvé zaujímá příborník z tmavého dřeva se zrcadlovou střední částí ve výklenku a s vitrinami po stranách, v druhé místnosti — rovněž v hluboké nice — sofa s políčkami na knihy na kratších stranách. K nice přiléhají tmavé skříně s plnými dveřmi. Mezi těmito imobilními dominantami je v jídelní části u příborníku tmavý obdélný stůl na masívním noze se šesti židlemi, v obytné části u pohovky kruhový stůl a dvě kožené klubovky. Obě části spojené prostory, do stejné výše obložené mahagonově zabarveným dřevem, mají přibližně 50—60 cm před okny pevnou skleněnou plochu v dřevěném mřížoví. V odpočivné části je její střední díl posuvný a umožňuje přístup k oknům. Poslední z místností je ložnice na obdélném půdorysu, přístupná z obytné části a spojená s koupelnou. Její mobiliář ze světlého dřeva je rovněž uspořádán souměrně podél příčné osy. Ve středu zdi je hluboký výklenek pro čelo manželské postele s nočními stolky a vestavěnými skříněmi po stranách. Na protější zdi je uprostřed velká zrcadlová stěna. Z vybavení ostatních místností a chodby lze zaznamenat obložení stěn dřevem, lehký natíraný nábytek v dětském pokoji, skříňkovou lavici s čelem dolů šikmo ustupujícím a kryté zasouvací dveře mezi kuchyní a jídelnou s otvorem na podávání jídel.

Z předchozího je patrné, že půdorysné a prostorové uspořádání Weinerova bytu, kterému zřejmě předcházely menší stavební úpravy,² je s největší pravděpodobností Loosovým dílem. Na jeho autorství ukazují i jednotlivé kusy nábytku,³ jako zejména příborník s charakteristickou skladbou vitrin, skříněk, střední zásuvkové části a velké zrcadlové plochy, který je téměř replikou příborníku z plzeňského bytu Leo Brummela, nebo tamtéž uplatněná pozoruhodná stěna před okny, jež asi měla učinit interiér nezávislý na rytmu oken a meziokenních pilířů, napomoci jeho světlému sjednocení a popřípadě i stupňovat jeho zvukovou izolaci. Na druhé straně několik detailů poněkud zpochybňuje autentičnost Loosova návrhu v plném rozsahu a předpokládá účast některého z jeho spolupracovníků. Tak například ve vitrinách příborníku tvoří zadní stěnu dekorativní sklo, nikoli obvyklé zrcadlo, v rozích pod stropem v obou spojených místnostech jsou dřevěné lišty, které se u Loose nevyskytují, jednotlivé části zrcadlové plochy v ložnici nejsou spojeny jako obvykle chromovanými

¹ Plány domu byly několikrát měněny. Průčelí bylo posléze realizováno podle návrhu arch. dr. Bohumila Chvojky z Plzně. Srov. příslušnou složku v archívu městských technických úřadů v Plzni. — Nynějším uživatelem bytu, v jehož původním vybavení nedošlo k závažnějším změnám, je paní Bronislava Smolřková.

² Vyplyvá to jak ze srovnání se schváleným plánem, tak ze samotné skladby a úpravy místností, nejzřetelněji ovšem ze spojení jídelny s odpočivným koutem obytné místnosti.

³ Popřípadě i jejich detaily, jako střídavé vertikální a horizontální vroubkování lišty rámuující obložení v jídelně. Podobný dekor byl o něco dříve užít v zahradním pokoji Hirschova bytu v Plzni.

hlavicemi šroubů, nýbrž mřížovím lišt v profilu půlkruhových, a jisté pochybností může vzbuzovat také skleněná výplň stěny před okny, bylo-li v Brummelově bytě užito nažloutlého hedvábí, lépe rozptylujícího a změkčující denní světlo než čiré sklo. Vzhledem k Loosově zdravotnímu stavu v době, kdy práce nejspíše vznikla — roku 1931 před dostavbou domu —, je pravděpodobné, že také v tomto případě Loos zběžně nakreslil půdorysné rozmístění nábytku a doprovodil je mluveným komentářem, a upřesnění plánů i jejich provedení ponechal spolupracovníkovi. Poněvadž přibližně ve stejnou dobu vznikalo podle Loosova návrhu v 1. patře domu zařízení ordinačních a dalších místností MUDr. Samuela Teichnera⁴ za účasti jeho častého partnera Norberta Kriegra, lze s Kriegrovým podílem počítat také u bytu K. Weinerja.

Zdeněk Kudžíka

NEZNÁMÝ NÁVRH ARNOŠTA WIESNERA Z ROKU 1938

Brněnský architekt Arnošt Wiesner je v povědomí odborníků zafixován především jako autor několika veřejných budov z druhého desetiletí 20. století (Moravská zemská pojišťovna, Česká banka Union, krematorium, Moravská banka — vše v Brně), popřípadě jako projektant vilových staveb, vzniklých rovněž v Brně přibližně od poloviny 20. let do počátku 30. let.¹ Další desetiletí jeho tvorby, násilně ukončené útekem před německými okupanty v roce 1939, není — třebaže bylo neméně plodné — už zdaleka tak známé; asi díky tomu, že většina Wiesnerových děl z té doby zůstala vzhledem k nejruznějším nepříznivým okolnostem nerealizována.

Podobný osud stihl také zatím nepublikovaný návrh na rodinný dům pro Rudolfa Kellnera v Rosicích u Brna ze září 1938. Jde patrně o jednu z posledních architektonických prací na našem území před jeho odchodem do ciziny, která je významná především tím, že pravděpodobně uzavírá Wiesnerovo dílo u nás. Studie rosického rodinného domu se mimoto vymyká z kontextu architektonické tvorby v oblasti rodinných domů a vil také typologicky, neboť se jedná zřejmě o jeho jedinou přizemní stavbu, pro níž lze do jisté míry najít analogii jen u rodinného domu na Kalvodově ulici v Brně z roku 1925.

Jak vyplývá z Wiesnerova dopisu R. Kellnerovi ze 16. září 1938, přiloženého ke dvěma půdorysům variantních řešení (A, B) a perspektivě dvora jednoho z nich,² vznikly tehdy na základě osobního jednání architekta se stavebníkem, s nímž byl

⁴ Srov. V. Běhalová, *Pilsner Wohnungen von Adolf Loos*. Bauforum 3, 1970, 56 a Z. Kudžíka, *Činnost Adolfa Loose v Československu II*. SPFFBU F 18, 1974, 14. — B. Rukschcio — R. Schachel, kteří mohli pracovat již s uspořádaným archívem Adolfa Loose, uvádí ve své publikaci (*Adolf Loos. Leben und Werk* Salzburg—Wien 1982, 636), že vedle Kriegra tu pracoval i K. Uher.

¹ Srov. soupis Wiesnerova díla publikovaný u Šlapety V., *Arnošt Wiesner 1890—1971. Architektonické dílo*. Katalog k výstavě. Praha — Olomouc 1981, s. 50, a Kudžíka, Z., *Brněnská architektura 1919—1928*. Brno 1970, passim.

² Brno, soukromý majetek. Jedná se o kopie návrhu, označené — i v dopise — jako plány č. 23, 24, 25, datované zářím 1938 a signované A. Wiesner — Brno (varianta A: 360×300 mm, varianta B: 470×400 mm, perspektivní pohled: 730×550 mm). Dopis: 4 listy německy psaného strojopisu A4, signované Ernst.